

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรมจากบุตรบุญธรรม : เปรียบเทียบ
สิทธิในการรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศไทย และ รัฐเพนซิลวาเนีย
ประเทศสหรัฐอเมริกา

Legal Problems Relating to the Adoptions of Adoptions from Adoptions :
A Comparison of Inheritance Rights of Adoptors between Thailand and
Pennsylvania United States of America

Received: September 17,2019

Revised: May 20,2020

Accepted: June 30,2020

ทัดดาว ปุชิตะ¹,ภาวิตา ค้าขาย²

Thaddao pushita, Pawita Kakhai

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรมจากบุตรบุญธรรม : เปรียบเทียบสิทธิในการรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรมของประเทศไทย และ รัฐเพนซิลวาเนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อวิเคราะห์สิทธิของผู้รับบุตรบุญธรรมในการรับมรดกของบุตรบุญธรรมตามกฎหมายไทย และ กฎหมายของรัฐเพนซิลวาเนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา (2) เพื่อเปรียบเทียบสิทธิของผู้รับบุตรบุญธรรมในประเทศไทย และ รัฐเพนซิลวาเนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา (3) เสนอแนะแนวทางคุ้มครองสิทธิในการรับมรดกผู้รับบุตรบุญธรรมจากบุตรบุญธรรมโดยใช้วิธีการวิจัยกรณีศึกษาเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาจำแนกได้ดังนี้ (1) ผู้รับบุตรบุญธรรมในประเทศไทยไม่สามารถรับมรดกจากบุตรบุญธรรมได้ ในขณะที่ผู้รับบุตรบุญธรรมในรัฐเพนซิลวาเนีย ประเทศสหรัฐอเมริกาสามารถรับมรดกจากบุตรบุญธรรมได้ (2) เมื่อเปรียบเทียบกันแล้วแนวคิดเรื่องการรับมรดกในประเทศไทยจะสงวนไว้เพื่อตกทอดแก่เครือญาติตามหลักสืบสายโลหิต ในขณะที่รัฐเพนซิลวาเนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา จะให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นตามกฎหมายด้วย (3) ผู้วิจัยเห็นว่าประเทศไทยในการรับมรดก กฎหมายควรให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นตามกฎหมาย เช่น การรับบุตรบุญธรรม จึงควรให้ผู้รับบุตรบุญธรรมสามารถรับมรดกของบุตรบุญธรรมได้

¹ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Email thatdaopuchita@gmail.com

² อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา Email pawita.ka@ssru.ac.th

โดยให้ถือเป็นความสัมพันธ์ระหว่างกันเพียงสองฝ่ายเป็นการเฉพาะตัว ไม่นับรวมเครือญาติของฝ่ายผู้รับบุตรบุญธรรมในการรับมรดกดังนี้ด้วย

คำสำคัญ : ผู้รับบุตรบุญธรรม, บุตรบุญธรรม, มาตรา 1598/29, สิทธิในการรับมรดก

Abstract

The research called Problem regarding intestate succession from adopted child by adoptive parents: comparative study between Thai Law and Pennsylvania Law aimed to (1) Analyze the right of adopted parents in intestate succession from adopted child by adoptive parents under Thai Law and Pennsylvania Law (2) To Compare the right to inherit intestate succession from adopted child by adoptive parents between Thai Law and Pennsylvania Law (3) propose guideline in order to protect the right to intestate succession by adoptive parents in Thailand. With qualitative methodology and content analysis, the results of this research are as follows (1) The Under Thai Law, adoptive parents do not allow to inherit intestate succession from adopted child while Pennsylvania Law allows to do so (2) To In comparison, it seemed intestate succession under Thai Law are related to blood line while Pennsylvania Law take de jure relationship under its consideration. (3) To researcher proposed that The Thai Law should allow adoptive parents to inherit intestate succession from adopted child in order to respect their relationship established by law. However, such right should be specific only to adoptive parents and adopted child.

Keywords : Adoptive parents, Adopted child, section 1598/29, intestate succession

บทนำ

ปัจจุบันอัตราการมีบุตรของคนไทยมีแนวโน้มที่ลดลงเนื่องจากมีเหตุและปัจจัยหลายอย่างประกอบกัน โดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ มีการเผยแพร่การสำรวจจากวิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในช่วงอายุระหว่าง 35-39 ปี มีแนวโน้มที่จะไม่แต่งงานและอยู่เป็นโสดมากขึ้น (อรพรรณ โสภณธรรมรักษ์, 2561) หรือ เลือกที่จะแต่งงานช้าลงทำให้การมีบุตรช้าลงตามไปด้วย เมื่อช่วงเวลาในการมีบุตรช้าลงความสำเร็จในการตั้งครรภ์ก็มีโอกาสสำเร็จน้อยลง จึงต้องพึ่งพาเทคโนโลยีเพื่อช่วยในการเจริญพันธุ์ และถึงแม้จะมีเทคโนโลยีช่วยในการตั้งครรภ์แล้ว ความสำเร็จในการตั้งครรภ์ก็ต้องอยู่ในช่วงอายุที่เหมาะสม ถ้ามีอายุมากขึ้น ความสำเร็จก็ลดลงตามไปด้วย จากสถิติพบว่าคู่สมรสที่มีบุตรยากหันมาใช้เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ ถึงประมาณ 7,000 ราย โดยอัตราความสำเร็จอยู่ที่ร้อยละ 35 (พญ. พิมพ์ภา ชวนะเวสน์, 2561) เมื่อการมีบุตรโดยธรรมชาตินั้นเป็นเรื่องที่ยากขึ้น การรับบุตรบุญธรรมจึงเป็นทางเลือกสำหรับผู้ที่มีบุตรยากอีกประการหนึ่งนอกจาก

การพึ่งพาเทคโนโลยีช่วยในการเจริญพันธุ์ จึงมีการรับบุตรบุญธรรมเพิ่มมากขึ้น โดยเด็กที่รับมาเป็นบุตรบุญธรรมนั้นอาจเป็นญาติของตน หรือรับเด็กมาจากสถานเลี้ยงเด็กกำพร้า จากสถิติของสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง การรับบุตรบุญธรรมในปี 2560 ทั่วประเทศมีการรับบุตรบุญธรรมถึง 9,133 คน โดยอัตราการรับบุตรบุญธรรมมีค่าเฉลี่ยสูงขึ้นในทุกปี (สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง(สน.บพ.),2560)

เมื่อได้รับบุตรบุญธรรมโดยการจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมแล้วให้ถือว่าบุตรบุญธรรมเป็นผู้สืบสันดานเหมือนกับบุตรที่ชอบด้วยกฎหมาย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1627 บุตรบุญธรรมย่อมมีสิทธิในการรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรมเสมือนผู้สืบสันดานของผู้รับบุตรบุญธรรม ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1629 แต่ในกรณีที่บุตรบุญธรรมนั้นตายก่อนผู้รับบุตรบุญธรรม ผู้รับบุตรบุญธรรมนั้นไม่มีสิทธิรับมรดกของบุตรบุญธรรม ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1598/29 ซึ่งจะมีผลตามมาว่าหากบุตรบุญธรรมนั้นเป็นบุคคลที่ผู้รับบุตรบุญธรรมรับอุปการะมาจากสถานเลี้ยงเด็กกำพร้าหรืออุปการะเด็กที่เป็นญาติคนอื่น ๆ และ ผู้รับบุตรบุญธรรมนั้นรับบุตรบุญธรรมมาอุปการะเลี้ยงดูโดยที่บุตรบุญธรรมไม่มีทายาทโดยธรรมที่จะรับมรดกของตนได้อีก ทรัพย์สินมรดกของบุตรบุญธรรมก็จะกลายเป็นมรดกไม่มีผู้รับและตกสู่แผ่นดินต่อไปตามมาตรา 1753

ประเด็นปัญหามีอยู่ว่าการที่มีให้ผู้รับบุตรบุญธรรมรับมรดกของบุตรบุญธรรมนั้น อาจเกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้รับบุตรบุญธรรมในกรณีที่บุตรบุญธรรมนั้นไม่ได้ทำพินัยกรรมไว้และบุตรบุญธรรมมิได้มีทายาทโดยธรรม แม้การรับบุตรบุญธรรมจะเป็นการทำความด้วยความเสียสละและไม่ควรรับประโยชน์ใดจากการรับบุตรบุญธรรม หรือการที่มีให้ผู้รับบุตรบุญธรรมรับมรดกของบุตรบุญธรรมเพื่อเป็นการไม่ให้มรดกนั้นตกแก่บุคคลภายนอกซึ่งมิใช่สายโลหิตเกี่ยวข้องกับเจ้ามรดก หากเมื่อเปรียบเทียบกับกรณีพิคาโดยชอบด้วยกฎหมายมีสิทธิรับมรดกของบุตรได้นั้น พิคาโดยชอบด้วยกฎหมายเองก็ไม่ได้เป็นพิคาโดยสายโลหิตของบุตรในทุกกรณีแต่เป็นผลความผูกพันทางกฎหมายประการเดียวกันก็ได้ เช่น กรณีเป็นไปตามบทสันนิษฐานมาตรา 1536 (ประมวลฯ บัญญัติ,2561,เล่ม 23 น.560) ดังนั้นเหตุมิให้ผู้รับบุตรบุญธรรมรับมรดกเพราะไม่ต้องการให้ทรัพย์สินมรดกตกอยู่กับบุคคลซึ่งมิใช่สายโลหิตเดียวกันจึงไม่ใช่ข้ออ้างที่สมเหตุผลเมื่อพิจารณาจากการเปรียบเทียบข้างต้น ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายรัฐเพนซิลวาเนีย ประเทศสหรัฐอเมริกาแล้วเห็นได้ว่ารัฐเพนซิลวาเนียเป็นรัฐแรก ๆ ที่มีการพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับการรับมรดกระหว่างผู้รับบุตรบุญธรรม และ บุตรบุญธรรมตั้งแต่ปี ค.ศ 1885 โดยกฎหมายมีการพัฒนาและกำหนดให้ผู้รับบุตรบุญธรรมสามารถรับมรดกจากบุตรบุญธรรมด้วย เช่นนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบการรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรมจากบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศไทยกับรัฐเพนซิลวาเนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา (Kuhlmann, L.,1943.p. 227) ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงต้องการการศึกษาแนวทางการคุ้มครองสิทธิของผู้รับบุตรบุญธรรมในการรับมรดกจากบุตรบุญธรรมเพื่อสมดุลประโยชน์แก่ผู้รับบุตรบุญธรรม และ ผู้มีส่วนได้เสียอย่างเท่าเทียมกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สิทธิของผู้รับบุตรบุญธรรมในการรับมรดกของบุตรบุญธรรมตามกฎหมายไทย และกฎหมายของรัฐเพนซิลวาเนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา
2. เพื่อเปรียบเทียบสิทธิการรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรมในประเทศไทยและรัฐเพนซิลวาเนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางคุ้มครองสิทธิในการรับมรดกผู้รับบุตรบุญธรรมจากบุตรบุญธรรม

ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่ศึกษาเอกสารปฐมภูมิ และ ทุตติภูมิ ได้แก่ หนังสือ ตำรา บทความ งานวิจัย และ วิทยานิพนธ์ ที่เกี่ยวกับการรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรม โดยทำการเปรียบเทียบสิทธิในการรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศไทยและรัฐเพนซิลวาเนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบสิทธิของผู้รับบุตรบุญธรรมในการรับมรดกของบุตรบุญธรรมตามกฎหมายไทย และกฎหมายของรัฐเพนซิลวาเนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา
2. ทำให้ทราบสิทธิการรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรมในประเทศไทยและรัฐเพนซิลวาเนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา
3. ทำให้ได้ข้อแนะแนวทางคุ้มครองสิทธิในการรับมรดกผู้รับบุตรบุญธรรมจากบุตรบุญธรรม

บททวนวรรณกรรม

ในงานวิจัยเรื่องปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรมจากบุตรบุญธรรม : เปรียบเทียบสิทธิในการรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรมของประเทศไทย และรัฐเพนซิลวาเนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจำแนกออกเป็น 3 เรื่อง ประกอบด้วย 1. ความเป็นมาของบุตรบุญธรรม 2. เงื่อนไขการรับบุตรบุญธรรม และ 3. สิทธิในการรับมรดก

1. ความเป็นมาของบุตรบุญธรรม

กฎหมาย Common Law การรับบุตรบุญธรรมนั้น มีรากฐานหรือมีการพัฒนามาจากความสัมพันธ์ในครอบครัวที่มีความสัมพันธ์กันทางสายเลือด ในเมื่อมีการรับบุตรบุญธรรมแล้วก็ต้องมีการพัฒนาเรื่องการรับบุตรบุญธรรมเพื่อให้เข้ากับระบบของการรับบุตรบุญธรรมมากขึ้น อย่างเช่นในเรื่องของการตัดความสัมพันธ์ของครอบครัวเก่าเพื่อผูกความสัมพันธ์กับครอบครัวใหม่ในเชิงเหมือนกับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ ซึ่งบางรัฐมีความพยายามในการแก้ปัญหา แต่กฎหมายหรือข้อกำหนดที่เกี่ยวกับการรับบุตรบุญธรรมนั้นมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาจึงต้องมีการถกเถียงกันว่ามีความเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้างเกี่ยวกับกฎหมายหรือข้อกำหนดนั้น

สมัยก่อนนั้น ในยุค Babylonians, Hebrews, Egyptians หรือผู้คนในสมัยก่อน เห็นการรับบุตรบุญธรรมเป็นเครื่องมือในการทำให้ครอบครัวหรือตระกูลดำรงอยู่โดยไม่สูญสิ้นไป อย่างเช่นในเรื่องของการนับถือศาสนาหรือการเคารพสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งเป็นความเชื่อของคนในครอบครัวหรือตระกูลที่จะทำให้ตระกูลนั้นมีความมั่นคงมากขึ้น ในกฎหมายโรมันผู้รับบุตรบุญธรรมนั้นให้ใช้แทนบิดามารดาที่แท้จริงของบุตรบุญธรรม โดยการรับบุตรบุญธรรมนั้นเป็นการทำให้ตระกูลใหญ่ขึ้น มีความมั่นคงในทางสังคมมากขึ้น ไม่ใช่เพราะต้องการให้บุตรบุญธรรมมีความสุข หรือเพื่อแสดงความเสียสละ กฎหมายโรมันเป็นที่ยอมรับในหลาย ๆ ประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Civil Law โดยภายใต้กฎหมายของการรับบุตรบุญธรรม หลักที่สำคัญของระบบกฎหมายนี้ก็คือการรับบุตรบุญธรรมเพื่อเป็นทายาทในการสืบสกุล (Kuhlmann, L., 1943.p. 222)

การรับบุตรบุญธรรมนั้นไม่ได้รับการยอมรับจากประเทศอังกฤษที่ใช้ระบบกฎหมาย Common Law เพราะประเทศอังกฤษนั้นมีการสืบทอดราชบัลลังก์ หรือการสืบทอดอำนาจของราชวงศ์กันทางสายเลือดเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ประเทศอังกฤษจึงยอมรับการสืบทอดสายเลือดโดยตรงมากกว่าการรับบุตรบุญธรรม แต่ในปี ค.ศ. 1926 ประเทศอังกฤษมีการรับบุตรบุญธรรมโดยถูกกฎหมาย ถึงแม้ว่าจะมีการรับบุตรบุญธรรมโดยถูกกฎหมายแต่ก็ไม่ได้มีการพูดถึงสิทธิของผู้รับบุตรบุญธรรม ส่วนในประเทศอเมริกาก็ยังไม่มีมีการยอมรับในช่วงเดียวกันกับประเทศอังกฤษ แต่ต่อมาภายหลังในรัฐ Massachusetts ในปี ค.ศ. 1851 ได้มีกฎหมายเกี่ยวกับการรับบุตรบุญธรรมขึ้นมา แต่การเกิดขึ้นมานั้น ไม่ได้เกิดจากการพัฒนากฎหมายเดิมที่มีมาก่อน (Kuhlmann, L., 1943.p. 223)

1.1 การรับบุตรบุญธรรมในประเทศไทย

การรับบุตรบุญธรรมของไทยในอดีตก่อนปี 2478 มีการกล่าวถึงไว้ในกฎหมายลักษณะเบ็ดเสร็จ บทที่ 109 มาตรา 11 โดยมีการกำหนดไว้ว่า ถ้าบิดามารดาบุตรของตนที่มีอายุต่ำกว่า 7 ปี ให้แก่ผู้รับบุตรบุญธรรมแล้วและผู้รับบุตรบุญธรรมได้เลี้ยงดูบุตรบุญธรรมนั้นจนเติบโตขึ้น เมื่อบุตรบุญธรรมเติบโตขึ้นแล้วบุตรบุญธรรมนั้นมีสิทธิเลือกที่จะอยู่กับผู้รับบุตรบุญธรรม โดยบิดามารดาจะเรียกบุตรนั้นกลับคืนไปไม่ได้ หรือบุตรบุญธรรมเลือกที่จะกลับไปอยู่กับบิดามารดาของตนก็ได้ โดยบิดามารดาของบุตรนั้นเรียกคืนบุตรกลับไป แต่ถ้าบุตรเลือกที่จะกลับไปอยู่กับบิดามารดาของตนแล้วก็ต้องให้ค่าเลี้ยงดูแก่ผู้เลี้ยงดูด้วย ถ้าบุตรที่ยกให้ผู้รับบุตรบุญธรรมมีอายุกว่า 7 ปีขึ้นไป หากบิดามารดาจะเรียกบุตรบุญธรรมนั้นคืนกลับไป บิดามารดาจะเรียกค่าเลี้ยงดูจากผู้รับบุตรบุญธรรมนั้นไม่ได้

ทั้งนี้ การที่บิดามารดาบุตรของตนให้เป็นบุตรบุญธรรมของบุคคลอื่นนั้น บิดามารดาจะเรียกค่าเลี้ยงดูจากผู้รับบุตรบุญธรรมนั้นหรือไม่ก็ได้ โดยค่าเลี้ยงดูนั้นเรียกว่า “ให้แก่ท่านระดอ” (ประสพสุข บุญเดช, 2561, น.777)

การรับบุตรบุญธรรมของไทยในสมัยก่อนนั้น มีวัตถุประสงค์ที่แสดงถึงความใจบุญของผู้รับบุตรบุญธรรม โดยการรับบุตรบุญธรรมมาจากครอบครัวที่มีบุตรมากหรือครอบครัวที่มีฐานะยากจนมาช่วยเหลือเลี้ยงดู หรือรับบุตรบุญธรรมที่เป็นเด็กกำพร้ามาเลี้ยงดู นอกจากนี้ยังมีการยกบุตรของตนให้เป็นบุตรบุญธรรมของเจ้านายเพื่อความเป็นสิริมงคลด้วยเช่นกัน (อาจารย์ มีอินเกิด, 2541)

ในปัจจุบันการรับบุตรบุญธรรมของไทยนั้นก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมากนัก การรับบุตรบุญธรรมก็จะเป็นการทำให้บุตรบุญธรรมที่จะเลี้ยงดูเด็กที่ต้องการครอบครัวหรือเด็กกำพร้า โดยที่ตนนั้นเต็มใจที่จะเลี้ยงดู และส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่ไม่มีบุตร เพื่อบรรเทาความรู้สึกหว่าเหวหรือการขาดองค์ประกอบใดของครอบครัวไป การรับบุตรบุญธรรมนั้นเป็นการตัดความสัมพันธ์กับครอบครัวเก่าในเรื่องของอำนาจปกครอง โดยให้ผู้รับบุตรบุญธรรมเป็นผู้มีอำนาจปกครองแทนบิดามารดาเป็นความสัมพันธ์ในทางกฎหมาย แต่หน้าที่ระหว่างบุตรกับบิดามารดาในเรื่องอื่น นั้นก็ยังคงมีอยู่ตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ โดยผลการรับบุตรบุญธรรมนั้น บุตรบุญธรรมย่อมมีฐานะเดียวกันกับบุตรชอบด้วยกฎหมาย โดยมีการบัญญัติไว้ในมาตรา 1598/28 “บุตรบุญธรรมย่อมมีฐานะเดียวกันกับบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรมนั้น แต่ไม่สูญเสียสิทธิและหน้าที่ในครอบครัวที่ได้กำเนิดมา ในกรณีเช่นนี้ให้บิดามารดาโดยกำเนิดหมดอำนาจปกครองนับแต่วันเวลาที่เด็กเป็นบุตรบุญธรรมแล้ว ” เมื่อบุตรบุญธรรมมีฐานะเท่ากับบุตรชอบด้วยกฎหมายแล้วจึงเกิดสิทธิและหน้าที่ระหว่างผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรมด้วยเช่นกัน (ประสพสุข บุญเดช, 2561, น.777)

1.2 คุณสมบัติของผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรม

การรับบุตรบุญธรรมนั้นเป็นการที่บุคคลมีความสัมพันธ์กันทางกฎหมายซึ่งมิได้มีความสัมพันธ์กันทางสายโลหิต โดยมาตรา 1598/19 ได้มีการกำหนดให้ผู้รับบุตรบุญธรรมมีอายุห่างจากบุตรบุญธรรมอย่างน้อย 15 ปี และผู้รับบุตรบุญธรรมต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 25 ปี แต่ไม่ได้กำหนดอายุของบุตรบุญธรรมว่าจะต้องมีอายุเท่าใด การที่กฎหมายกำหนดให้มีอายุห่างกันนั้น เพราะธรรมชาติแล้วบิดามารดาจะต้องมีอายุมากกว่าบุตรเพื่อให้เกิดความเคารพนับถือเป็นหลักการที่มีมาตั้งแต่กฎหมายโรมันที่กำหนดให้ผู้รับบุตรบุญธรรมต้องมีอายุมากกว่าบุตรบุญธรรมอย่างน้อย 18 ปี การกำหนดอายุขั้นต่ำในการรับบุตรบุญธรรมนั้น เป็นการแก้ไขกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสากลมากขึ้น

2. เงื่อนไขในการรับบุตรบุญธรรม

การรับบุตรบุญธรรมนั้นเป็นการกระทำที่จะกระทบถึงสิทธิของบุคคล ดังนั้นจึงต้องมีการขอความยินยอมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแยกออกเป็น 3 ฝ่าย คือ บิดามารดาของบุตรบุญธรรม ผู้รับบุตรบุญธรรม และบุตรบุญธรรม โดยแยกพิจารณาดังนี้

1) ความยินยอมของบิดามารดา

ผู้เยาว์นั้นยังอยู่ในอำนาจปกครองของบิดามารดา ดังนั้น การที่ผู้เยาว์จะไปเป็นบุตรบุญธรรมของบุคคลอื่นนั้น บิดามารดาของผู้เยาว์จำเป็นต้องให้ความยินยอมด้วย แต่ถ้าเป็นบุตรที่บรรลุนิติภาวะแล้ว ไม่ว่าจะด้วยการมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์ หรือการบรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส ถ้าจะมีการรับบุตรบุญธรรมก็ไม่จำเป็นต้องขอความยินยอมของบิดามารดาอีก แต่ในกรณีที่บิดาหรือมารดาของบุตรบุญธรรมเสียชีวิตหรือถูกถอนอำนาจปกครอง ผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่และมีอำนาจปกครองก็สามารถให้ความยินยอมในการรับบุตรบุญธรรมได้ เช่น ในกรณีที่หญิงหม้ายสามิตายทำการสมรสใหม่และจะยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมของสามีใหม่ หญิงหม้ายนั้นจะต้องให้ความยินยอม แต่ถ้าหากบิดามารดาถูกถอนอำนาจปกครองและตั้งผู้ปกครองให้แล้ว การขอความยินยอมนั้นจะต้องกระทำผ่านทางศาลเท่านั้นผู้ปกครองจะให้ความยินยอมแทนไม่ได้ตาม มาตรา 1598/21 (ประสพสุข บุญเดช, 2561, น.781)

2) ความยินยอมของบุตรบุญธรรม

บุตรบุญธรรมยังถือว่าเป็นเด็กยังไม่อาจจะตัดสินใจในเรื่องการที่จะเป็นบุตรบุญธรรมได้ เพราะฉะนั้นการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมจึงไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมจากตัวเด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรม เพียงได้รับความยินยอมของบิดามารดาก็เพียงพอ แต่ถ้าเป็นบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ถือว่าโตพอที่จะตัดสินใจในเรื่องของตัวเองได้ตาม มาตรา 1598/20 การรับบุตรบุญธรรมนั้นเป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นตามกฎหมาย ดังนั้น เด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรมควรรับรู้ตัวตนมีสิทธิและหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตนนั้นสมัครใจในการเป็นบุตรบุญธรรม มิได้ถูกบังคับขู่เข็ญ (ประสพสุข บุญเดช, 2561, น.780)

3) การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมนั้น นอกจากจะต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 แล้ว จะต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522 เพิ่มเข้าไปด้วย ซึ่งผู้ที่จะรับผู้เยาว์เป็นบุตรจะต้องปฏิบัติตามควบคู่กันไป แต่ถ้าบุตรนั้นเป็นผู้ที่บรรลุนิติภาวะแล้วก็ไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ การตราพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522 นั้น เพราะจะคุ้มครองผู้เยาว์ซึ่งแต่เดิมการรับบุตรบุญธรรมจะมีแต่การรับอยู่ในเฉพาะเครือญาติและคนรู้จัก แต่ในปัจจุบันการรับบุตรบุญธรรมได้ขยายออกไปถึงบุคคลภายนอก ทั้งคนไทยและชาวต่างชาติ จึงต้องมีการคุ้มครองประโยชน์ของเด็ก และประโยชน์ของบิดามารดาที่แท้จริง ตัวอย่างหลักการสำคัญของพระราชบัญญัติฉบับนี้ อาทิเช่น การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ถ้าเป็นบุคคลภายนอกจะต้องทดลองเลี้ยงดูเด็กที่จะรับเป็นบุตรบุญธรรมเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือน (ประสพสุข บุญเดช, 2561, น.795)

4) ผลของการรับบุตรบุญธรรม

ด้านบุตรบุญธรรม ก็ยังไม่เสียสิทธิและหน้าที่กับครอบครัวเดิมของตน รวมไปถึงสิทธิในการรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรม และยังมีสิทธิรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรมในฐานะทายาทโดยธรรมของผู้รับบุตรบุญธรรมตามมาตรา 1598/28 และมาตรา 1627 ดังนั้น จึงมีสิทธิรับมรดกตามมาตรา 1629 ในกรณีที่ผู้รับบุตรบุญธรรมตาย บุตรบุญธรรมจึงมีสิทธิรับมรดกเช่นเดียวกับผู้สืบสันดานของผู้รับบุตรบุญธรรม แต่ถ้าเป็นกรณีที่บุตร

บุญธรรมตายก่อนผู้รับบุตรบุญธรรม บุตรของบุตรบุญธรรมก็สามารถรับมรดกแทนที่บุตรบุญธรรมที่ตายไปแล้วได้ แต่ต้องเป็นการจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ครอบครัว และการตรวจชำระใหม่ ตามมาตรา 1598/27 ถ้าเป็นการจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมตามกฎหมายเก่าก่อนมีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ครอบครัว บุตรของบุตรบุญธรรมก็ไม่มีสิทธิรับมรดกแทนที่บุตรบุญธรรมเช่นเดียวกัน เพราะพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมลักษณะมรดก ร.ศ. 121 ไม่ได้ให้สิทธิแก่บุตรบุญธรรมในการรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรม ฉะนั้น การที่บุตรของบุตรบุญธรรมจะมีสิทธิรับมรดกแทนที่บุตรบุญธรรมได้ ต้องจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมใหม่อีกครั้งหนึ่ง แต่ในกรณีที่ผู้รับบุตรบุญธรรมตายก่อนบุตรบุญธรรมนั้น บุตรบุญธรรมไม่มีสิทธิในการรับมรดกแทนที่ผู้รับบุตรบุญธรรมในการรับมรดก เพราะในการรับมรดกแทนที่นั้น จะต้องเป็นผู้สืบสันดานโดยตรง คือมีความผูกพันกันทางสายเลือด ดังนั้น จึงถือว่าบุตรบุญธรรมมิใช่ผู้สืบสันดานโดยตรงของผู้รับบุตรบุญธรรมจึงไม่มีสิทธิในการรับมรดกแทนที่ผู้รับบุตรบุญธรรม (ประสพสุข บุญเดช, 2561, น. 807)

5) การรับบุตรบุญธรรมในรัฐเพนซิลวาเนีย

การรับบุตรบุญธรรมในสหรัฐอเมริกาปรากฏหลักฐานย้อนกลับไปได้ถึงแก่อ่อนปี 1693 สมัยยุคล่าอาณานิคมโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการหาแรงงานโดยไม่ได้มีกระบวนการทางกฎหมายอย่างเป็นกิจจะลักษณะ (Howe, 1983, pp. 173-197; Kawashima, 1982, pp. 677-696) จนกระทั่งปี 1851 กฎหมายว่าด้วยการรับบุตรบุญธรรมในสหรัฐอเมริกาเริ่มขึ้นในรัฐแมสซาชูเซตเป็นแห่งแรกโดยมีเป้าหมายเพื่อการคุ้มครองเด็ก (Presser, 1972, pp. 448-460) และคำนึงถึงสวัสดิการของเด็กเป็นเรื่องหลัก (Cole, 1983, pp. 449-487; Sokoloff, 1993, pp. 17-25) ส่วนในรัฐเพนซิลวาเนียมีพระราชบัญญัติการรับบุตรบุญธรรมเมื่อปี 1855 โดยกำหนดให้บุตรบุญธรรม “มีสิทธิเช่นเดียวกับบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรม...” (Dolfman, M. and Schwartzman J, 1972)

ในปัจจุบันกฎหมายหลักที่บังคับใช้เกี่ยวกับการรับบุตรบุญธรรมในรัฐเพนซิลวาเนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้แก่ พระราชบัญญัติการรับบุตรบุญธรรม (the Adoption Act, Tit. 23 §§2101 to 2910; No.) (<http://www.ocfcpcourts.us>, 2014) โดยสามารถสรุปเงื่อนไขเกี่ยวกับการรับบุตรบุญธรรมได้ดังตารางที่ 1 เงื่อนไขการรับบุตรบุญธรรมตามพระราชบัญญัติการรับบุตรบุญธรรม รัฐเพนซิลวาเนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา ดังนี้ ตารางที่ 1 : เงื่อนไขการรับบุตรบุญธรรมตามพระราชบัญญัติการรับบุตรบุญธรรม (เพนซิลวาเนีย)

ประเด็น	เงื่อนไข
ใครสามารถเป็นบุตรบุญธรรมได้	ผู้ใดก็ได้
ความยินยอมของเด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรม	12 ปี หรือ มากกว่า
ใครสามารถเป็นผู้รับบุตรบุญธรรมได้	ผู้ใดก็ได้
ข้อกำหนดเรื่องภูมิลำเนาก่อนมีการรับบุตรบุญธรรม	ไม่มี แต่ศาล และ ศูนย์การรับบุตรบุญธรรมสามารถตรวจสอบก่อนมีคำสั่งการรับบุตรบุญธรรมได้

ประเด็น	เงื่อนไข
หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง	Pennsylvania Adoption Cooperative Exchange (PACE)
ข้อจำกัด	ไม่มี

ที่มา : ตัดแปลงจาก Table lists the basics provisions of Pennsylvania's adoption laws
(<https://statelaws.findlaw.com>, n.d.)

3. สิทธิในการรับมรดก

มรดกนั้นจะตกทอดได้ต่อเมื่อเจ้ามรดกถึงแก่ความตาย ผู้ตายนั้นเรียกว่า เจ้ามรดก ทรัพย์สินของเจ้ามรดกนั้นย่อมตกทอดแก่ทายาท ความหมายของทายาทนั้นกฎหมายมิได้ให้ความหมายไว้อย่างชัดเจน คงมีแต่เพียงความเป็นทายาทโดยธรรมกับทายาทโดยพินัยกรรมโดยเรียกว่าผู้รับพินัยกรรม ทายาทที่มีสิทธิในการรับมรดกของเจ้ามรดกนั้นได้มีการกำหนดไว้ดังนี้

1. สิทธิในการรับมรดกของผู้รับบุญธรรมในประเทศไทย

ในประเทศไทยนั้นกฎหมายมองว่าการรับบุตรบุญธรรมนั้นเป็นการแสดงความความเมตตา การรับเด็กมาอุปการะเลี้ยงดูแล้วนั้นไม่จำเป็นต้องได้รับประโยชน์อย่างใดจากบุตรบุญธรรมอีก ถ้าให้มีการรับประโยชน์อย่างใดจากบุตรบุญธรรมแล้ว อาจมีการรับบุตรบุญธรรมเพื่อหวังประโยชน์และเลี้ยงดูบุตรบุญธรรมไม่ดีเท่าที่ควร เพื่อหวังให้บุตรบุญธรรมตาย กฎหมายจึงไม่ให้สิทธิในการรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรม (ประสพสุข บุญเดช, 2561 น.809) ในมาตรา 1598/29 ได้บัญญัติไว้ชัดเจนว่าผู้รับบุตรบุญธรรมนั้นไม่มีสิทธิในการรับมรดกของบุตรบุญธรรม แต่ถ้าผู้รับบุตรบุญธรรมมีสิทธิในฐานะอื่นในทายาทโดยธรรม ก็สามารถรับมรดกนั้นได้ (เพียบ หุตางกูร, ไพโรจน์ กัมพูสิริ, 2560, น.55)

2. สิทธิในการรับมรดกของผู้รับบุญธรรมของรัฐเพนซิลวาเนียในประเทศสหรัฐอเมริกา

รัฐเพนซิลวาเนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดให้ผู้รับบุตรบุญธรรมสามารถรับมรดกจากบุตรบุญธรรมได้ในปี 1877 แต่การรับมรดกนั้นจะรับได้เพียงมรดกของบุตรบุญธรรมเท่านั้น ไม่รวมกับมรดกของบิดามารดาหรือญาติของบุตรบุญธรรม และมรดกนั้นจะต้องเป็นทรัพย์สินที่เคยได้รับจากผู้รับบุตรบุญธรรมหรือญาติของผู้รับบุตรบุญธรรม และได้มีการแก้ไขอีกครั้งในปี ค.ศ. 1915 ให้ผู้รับบุตรบุญธรรมสามารถรับมรดกของบุตรบุญธรรมได้ไม่ว่าทรัพย์สินนั้นจะเป็นของผู้รับบุตรบุญธรรมหรือญาติของผู้รับบุตรบุญธรรมหรือไม่ก็ตาม ซึ่งถือได้ว่ารัฐเพนซิลวาเนียประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ว่าเป็นตัวอย่างของการพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรมจากบุตรบุญธรรม (Kuhlmann, L., 1943, pp. 226-227)

ผู้ท้าวิจัยจึงได้ทำการเปรียบเทียบสิทธิของผู้รับบุตรบุญธรรม เพื่อให้เกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้นจึงได้ทำการเปรียบเทียบเป็นตารางสิทธิของผู้รับบุตรบุญธรรมของประเทศไทยและรัฐเพนซิลวาเนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา ปรากฏดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2: การเปรียบเทียบสิทธิในการรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรมของประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกา

ผู้รับบุตรบุญธรรม	ความเป็นทายาท	บุตรชอบด้วยกฎหมาย	สิทธิในการรับมรดก
ประเทศไทย	1.ผู้รับบุตรบุญธรรมไม่ถือเป็นทายาทของบุตรบุญธรรม	1.เมื่อจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมแล้ว บุตรบุญธรรมมีฐานะอย่างเดียวกับชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรม	1.การรับบุตรบุญธรรมไม่ก่อให้เกิดสิทธิในการรับมรดกของบุตรบุญธรรม 2.ผู้รับบุตรบุญธรรมอาจมีสิทธิรับมรดกได้แต่โดยอาศัยฐานะอื่น
รัฐ Pennsylvania ประเทศสหรัฐอเมริกา	ปี 1877 1.ผู้รับบุตรบุญธรรมถือเป็นทายาทของบุตรบุญธรรม เพราะมีสิทธิในการรับมรดกของบุตรบุญธรรม	ปี 1855 1.บุตรบุญธรรมถือว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรม	ปี 1877 1.ผู้รับบุตรบุญธรรมรับมรดกจากบุตรบุญธรรมได้ 2.แต่การรับมรดกนั้นจะรับได้เพียงมรดกของบุตรบุญธรรมเท่านั้น ปี 1915 2.ผู้รับบุตรบุญธรรมสามารถรับมรดกของบุตรบุญธรรมได้ไม่ว่าทรัพย์สินนั้นจะเป็นของผู้รับบุตรบุญธรรมหรือญาติของผู้รับบุตรหรือไม่ก็ตาม

วิธีดำเนินการวิจัย

1.ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาเอกสารจากตัวบทกฎหมาย ตำราทางวิชาการ งานวิจัย บทความจากวารสารหรือนิตยสารทางกฎหมาย สถิติ ข้อมูลจากเว็บไซต์ทางอินเทอร์เน็ตทั้งของประเทศไทยและของต่างประเทศเกี่ยวกับการการรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรมของประเทศไทยและรัฐเพนซิลวาเนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อเป็นข้อมูลในการเปรียบเทียบ วิเคราะห์ปัญหา สรุปและข้อเสนอแนะ

2.ขั้นตอนการวิจัย

ผู้ทำวิจัยกำหนดประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรม และค้นคว้าเรื่องการรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรมในต่างประเทศ โดยศึกษาเจตนารมณ์ของกฎหมายในการให้สิทธิในการรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรม เพื่อตีความและวิเคราะห์เจตนารมณ์ของกฎหมายในเรื่องการรับมรดก

3.การเก็บรวบรวมข้อมูล

เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ ซึ่งมาจากแหล่งเอกสาร คือ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการรับมรดก กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้รับบุตรบุญธรรม และแหล่งทุติยภูมิ ได้แก่ หนังสือ ตำรา งานวิจัยในประเทศไทยและต่างประเทศ ข้อมูลต่าง ๆ จากเว็บไซต์ทางอินเทอร์เน็ต

4.การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร จากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1598/29 และแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ งานวิจัย บทความวิชาการทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ หนังสือ ตำรา และข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต เพื่อเปรียบเทียบสิทธิในการรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรมของประเทศไทยและรัฐเพนซิลวาเนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา

ผลการวิจัย

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1598/29 ได้กำหนดสิทธิในการรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรมไว้ว่า “การรับบุตรบุญธรรมไม่ก่อให้เกิดสิทธิรับมรดกของบุตรบุญธรรม...” ดังนั้น ผู้รับบุตรบุญธรรมจึงไม่สามารถรับมรดกของบุตรบุญธรรมได้แต่ในทางกลับกัน บุตรบุญธรรมนั้น สามารถรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรมได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1627 ได้กำหนดไว้ว่า “...บุตรบุญธรรมนั้น ให้ถือว่าเป็นผู้สืบสันดาน...” เพราะฉะนั้น บุตรบุญธรรมจึงมีสิทธิได้รับมรดกตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1629(1) ในฐานะผู้สืบสันดานของเจ้ามรดก

การรับบุตรบุญธรรมของไทยนั้น ในสมัยก่อนเป็นการยกบุตรของตนให้เจ้านายเพื่อความเป็นสิริมงคล แต่ต่อมาก็ได้มีการบัญญัติไว้ในกฎหมายลักษณะเบ็ดเสร็จ บทที่ 109 มาตรา 11 เกี่ยวกับการรับบุตรบุญธรรมแต่ก็มีได้บัญญัติเกี่ยวกับการรับมรดกระหว่างผู้รับบุตรบุญธรรมกับบุตรบุญธรรม มีเพียงการกล่าวถึงการให้ค่าเลี้ยงดูที่เรียกว่า “ให้แก่ท่านระดอ” ในปี พ.ศ.2478 (ประสพสุข บุญเดช, 2561, เล่ม 23 น.777) ได้มีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ครอบครัวยุคใหม่ พระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติบรรพ 5 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ.2477 มาตรา 4(2) ได้มีการบัญญัติให้บุตรบุญธรรมรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรมได้ และในปัจจุบันมาตรา 1598/29 ได้บัญญัติถึงสิทธิในการรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรมว่า ผู้รับบุตรบุญธรรมไม่มีสิทธิในการรับมรดกของบุตรบุญธรรม โดยถ้าถือหลักการรับมรดกตามสายโลหิต เพื่อไม่ให้มรดกนั้นตกแก่บุคคลผู้ไม่ใช่สายเลือดของตน ตัวอย่างเช่น ในประเทศอังกฤษไม่มีการยอมรับในเรื่องของการรับบุตรบุญธรรม เพราะในประเทศอังกฤษมีการสืบทอดอำนาจของราชวงศ์ ขุนนางกันทางสายเลือดเพียงอย่างเดียวเท่านั้น (Kuhlmann, L., 1943. pp. 222) เพื่อไม่ให้อำนาจหรือมรดกตกแก่บุคคลภายนอก ถ้าการรับบุตรบุญธรรมใน

ประเทศไทย มีการจำกัดสิทธิในการรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรมเพราะไม่ยากให้มรดกนั้นตกแก่บุคคลภายนอก ก็ไม่ควรมีการรับบุตรบุญธรรมนั้นตั้งแต่แรก แต่การรับบุตรบุญธรรมในประเทศไทยมีการให้เหตุผลว่า การรับบุตรบุญธรรมเป็นการแสดงถึงความใจบุญของผู้รับบุตรบุญธรรม จึงไม่ควรได้รับประโยชน์อย่างใดจากบุตรบุญธรรม แต่รัฐเพนซิลวาเนียประเทศสหรัฐอเมริกาที่อนุญาตให้ผู้รับบุตรบุญธรรมรับมรดกของบุตรบุญธรรมได้ (Kuhlmann, L., 1943.p. 226) ผู้ทำวิจัยจึงได้ทำการเปรียบเทียบการรับบุตรบุญธรรมของประเทศไทยและรัฐเพนซิลวาเนียประเทศสหรัฐอเมริกาโดยพิจารณาได้ดังนี้

ประการแรก การรับบุตรบุญธรรมเปรียบเสมือนการทำนิติกรรมอย่างหนึ่ง ซึ่งผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรมได้กระทำต่อกันในเชิงความสัมพันธ์ส่วนตัว เป็นความสัมพันธ์ที่ผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรมได้ก่อให้เกิดขึ้นด้วยความเต็มใจของทั้งสองฝ่าย เพราะนิติกรรมจะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยความยินยอมของทั้งสองฝ่าย โดยผู้ทำวิจัยมองว่าความสัมพันธ์ในครอบครัวนั้นเกิดจากการที่อยู่ด้วยกัน อย่างเช่น ความสัมพันธ์ของเขย หรือสะใภ้ ก็นับว่าเป็นครอบครัวเดียวกันถึงแม้ว่าเขย หรือสะใภ้ นั้นจะไม่ได้มีสิทธิรับมรดกก็ตาม ในกรณีของผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรมนั้น ก็ย่อมมีความผูกพันระหว่างกัน ดังนั้น ผู้ทำวิจัยจึงมีความเห็นว่า การรับบุตรบุญธรรมนั้นทำให้บุตรบุญธรรมมีฐานะเป็นผู้สืบสันดานของผู้รับบุตรบุญธรรม ทั้งยังมีสิทธิในการรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรมด้วย แต่ในทางกลับกันผู้รับบุตรบุญธรรมไม่มีสิทธิในการรับมรดกของบุตรบุญธรรม ทั้งที่การรับบุตรบุญธรรมนั้นเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของบุคคลทั้งสองคน การรับมรดกระหว่างกันก็ควรที่จะทำได้ เพราะการที่ผู้รับบุตรบุญธรรมรับมรดกของบุตรบุญธรรมก็ได้มีการยอมรับในรัฐเพนซิลวาเนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา

ประการที่สอง การรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรมในรัฐเพนซิลวาเนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา ถึงแม้ว่าในตอนแรกนั้นประเทศสหรัฐอเมริกาจะไม่ได้มีการยอมรับในเรื่องของการรับบุตรบุญธรรมก็ตาม แต่ในภายหลังก็ได้มีการยอมรับและพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับการรับบุตรบุญธรรมขึ้นมา และได้พัฒนาไปถึงการรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรม โดยประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการบัญญัติสิทธิในการรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรมขึ้นเป็นประเทศแรกในปี ค.ศ. 1915 ต่อมาในภายหลังรัฐต่าง ๆ ก็ได้มีการนำบทบัญญัติของรัฐเพนซิลวาเนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา ไปเป็นต้นแบบในการพัฒนากฎหมายในรัฐต่าง ๆ แต่ในการรับมรดกของบุตรบุญธรรมที่บัญญัติในครั้งแรกนั้นก็ยังมี การกำหนดเงื่อนไขในการรับมรดก คือ ผู้รับบุตรบุญธรรมจะรับมรดกของบุตรบุญธรรมได้เพียงทรัพย์สินที่ผู้รับบุตรบุญธรรมหรือญาติของผู้รับบุตรบุญธรรมให้เท่านั้น ต่อมาจึงมีการแก้ไขให้ผู้รับบุตรบุญธรรมสามารถรับมรดกของบุตรบุญธรรมได้โดยทรัพย์สินนั้นจะเป็นของผู้รับบุตรบุญธรรมหรือญาติของผู้รับบุตรบุญธรรมหรือไม่ก็ได้ โดยที่ไม่ต้องสนใจที่มาของทรัพย์สินนั้น

อภิปรายผลการวิจัย

เนื่องจากการรับบุตรบุญธรรมของประเทศไทยนั้น ได้มีการกำหนดสิทธิในการรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรมไว้ โดยผู้รับบุตรบุญธรรมนั้นไม่มีสิทธิในการรับมรดกของบุตรบุญธรรม โดยกฎหมายได้ให้เหตุผลถึงเหตุที่ผู้รับบุตรบุญธรรมไม่สามารถรับมรดกของบุตรบุญธรรมได้ คือ การรับบุตรบุญธรรมนั้น เป็นการแสดงถึงความใจบุญ

ความเอื้อเพื่อจึงไม่ควรได้รับประโยชน์ใดจากบุตรบุญธรรม (ประสพสุข บุญเดช, 2561, น.809) แต่ในประเทศสหรัฐอเมริกา ปี ค.ศ. 1877 รัฐเพนซิลวาเนีย ได้มีพระราชบัญญัติที่เกี่ยวกับการรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรม โดยผู้รับบุตรบุญธรรมนั้นสามารถรับมรดกของบุตรบุญธรรมได้ (Kuhlmann, L., 1943.p. 226) หลังจากที่ผู้ทำวิจัยได้ศึกษาค้นคว้าการรับบุตรบุญธรรมนั้น การรับบุตรบุญธรรมเปรียบเสมือนนิติกรรมที่บุคคลทั้งสองคนพึงมีต่อกันด้วยความเต็มใจทั้งสองฝ่าย และผู้รับบุตรบุญธรรมก็ได้เลี้ยงดูบุตรบุญธรรมเหมือนบุตรของตน ดังนั้น การรับมรดกจึงไม่ควรเป็นความผูกพันกันทางสายโลหิต เพราะบุตรบุญธรรมนั้นก็เป็บุตรของผู้รับบุตรบุญธรรมด้วยเช่นกัน

ในการรับมรดกของบุตรบุญธรรม ผู้ทำวิจัยเห็นว่าควรมีการรับมรดกของบุตรบุญธรรม เช่นเดียวกับรัฐเพนซิลวาเนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา ที่ให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการรับมรดกของบุตรบุญธรรมให้ผู้รับบุตรบุญธรรมรับมรดกของบุตรบุญธรรมได้ โดยผู้ทำวิจัยมองว่าบุตรบุญธรรมนั้นเป็นบุคคลในครอบครัว และเป็นทายาทของผู้รับบุตรบุญธรรมและมีสิทธิในการรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรม ถึงแม้ว่าจะมิได้เป็นทายาทตามสายโลหิตก็ตามแต่ก็ถือเป็นบุคคลในครอบครัว อีกทั้งเมื่อเทียบกับการรับมรดกจากบุตรโดยบิดาที่ชอบด้วยกฎหมายก็เห็นได้ว่า บิดาที่ชอบด้วยกฎหมายที่มีสิทธิได้รับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมก็หาว่าจะต้องเป็นบิดาโดยสายโลหิตเท่านั้น อาจมีเพียงความสัมพันธ์ที่ก่อตั้งโดยกฎหมาย เช่น ข้อสันนิษฐานตามมาตรา 1536 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เป็นต้น ดังนั้นจึงไม่มีเหตุผลที่ผู้รับบุตรบุญธรรมซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่ก่อตั้งด้วยกฎหมายจะถูกจำกัดสิทธิไม่ได้รับมรดกจากบุตรบุญธรรมเช่นที่กฎหมายไทยบัญญัติในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

1. การรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรมจากบุตรบุญธรรมควรเป็นการรับมรดกระหว่างกันได้ กล่าวคือ การรับมรดกของกันและกัน โดยที่ไม่ยุ่งเกี่ยวกับมรดกของญาติของบุตรบุญธรรม เพราะอาจเป็นการยุ่งยากในเรื่องของการรับมรดกแทนที่ และเหตุผลอีกประการหนึ่ง คือ ความสัมพันธ์นั้นเป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรมเพียงสองฝ่ายเท่านั้น และเป็นการทำนิติกรรมที่ทั้งสองฝ่ายนั้นเต็มใจที่จะทำต่อกัน ผู้ทำวิจัยจึงเห็นว่าผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรมควรรับมรดกระหว่างกันได้

2. กฎหมายเกี่ยวกับการรับบุตรบุญธรรมของไทยยังมีการจำกัดสิทธิในการรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรม ผู้ทำวิจัยเห็นว่าควรมีการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรม และให้ผู้รับบุตรบุญธรรมเป็นทายาทของบุตรบุญธรรม โดยอาจมีเงื่อนไขในการรับมรดกของบุตรบุญธรรมเพื่อมิให้เกิดปัญหาขึ้นในภายหลัง เช่น การที่ผู้รับบุตรบุญธรรมจะรับมรดกของบุตรบุญธรรมได้นั้น ทรัพย์มรดกนั้นจะต้องเป็นทรัพย์สินที่ผู้รับบุตรบุญธรรมหรือญาติของผู้รับบุตรบุญธรรมเป็นผู้ให้เท่านั้น หรืออาจเป็นกรณีที่ผู้รับบุตรบุญธรรมรับมรดกของบุตรบุญธรรมได้เท่านั้นไม่สามารถรับมรดกของบิดามารดาของบุตรบุญธรรมได้ในกรณีการรับมรดกแทนที่ ถึงแม้ว่าผู้รับบุตรบุญธรรมจะเป็นทายาทของบุตรบุญธรรมก็ตาม

เอกสารอ้างอิง

- ประสพสุข บุญเดช. (2561). คำอธิบายกฎหมายครอบครัว (พิมพ์ครั้งที่ 23). กรุงเทพฯ : สำนักอบรมศึกษา
กฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา
- พิมพ์กา ชวนะเวสน์. (2561). ทางเลือกในการรักษาของผู้มีบุตรยาก. สืบค้น มิถุนายน ,26, 2562, จาก
<https://www.vichaiyut.com/th/health/diseases-treatment/ivf/>
- เพียบ หุตางกูร,ไพโรจน์ กัมพูสิริ. (2560). คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยมรดก (พิมพ์ครั้งที่ 15).
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ : โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน
- สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง,(2560).รายงานสถิติจำนวนทะเบียนรับบุตรบุญธรรม.สืบค้น
มิถุนายน, 26, 2562, จาก tat.bora.dopa.go.th/stat/marry/yrk/yrk_60.html?fbclid=IwAR2JCd2tYtb8P8AFarXPauYYOIw5JJR8oAPe8Ezr_yaTiI8HxS7AioapSwww
- อาจารย์ มีอินเกิด, (2541). เงื่อนไขในการรับบุตรบุญธรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. สืบค้น
มิถุนายน, 26, 2562, จาก <http://digi.library.tu.ac.th/thesis/la/0532/01ชื่อเรื่อง.pdf>
- อรพรรณ โสภณธรรมรักษ์. (2561).คนไทยโสด-มีลูกน้อยแนะรับมือสังคมสูงวัย. สืบค้น มิถุนายน, 26, 2562,
จาก <https://www.thaihealth.or.th/Content/40854->,
- Dolfman, M.and Schwartzman J. (1972). Adopted Children in Pennsylvania: A Class without a
Clause. Retrieved July, 20, 2019 from
<https://digitalcommons.law.villanova.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=https://www.google.com/&httpsredir=1&article=1951&context=vlr>
- Cole, E. (1983). Advocating for adoption services. In M. Hardin (ed.), Foster children in the courts
(pp. 449-487). Boston: Butterworth Legal Publishers. Retrieved July, 22, 2019 from
<https://ylc.org/wp-content/uploads/2018/11/Adoption-Law.pdf>
- Kawashima, Y. (1982). Adoption in early America. Journal of Family Law, 20, pp. 677-696.
Retrieved July, 22, 2019 from <https://ylc.org/wp-content/uploads/2018/11/Adoption-Law.pdf>
- Kuhlmann, L. (1943). Intestate Succession by and from the Adopted Child. Retrieved July, 20,
2019 from <https://www.semanticscholar.org/paper/Intestate-Succession-by-and-from-the-Adopted-Child-Kuhlmann/967557b2903fe4fc2c882fde6687d2344d3a7a73>
- Howe, R. (1983). Adoption practice: issues and laws 1958-1983. Family Law Quarterly, 17, pp.
173-197. Retrieved July, 20, 2019 from <https://ylc.org/wp-content/uploads/2018/11/Adoption-Law.pdf>
- Presser, S. (1972). The historical background of the American law of adoption. Journal of Family
Law, 11, pp. 448-460. Retrieved July, 20, 2019 from <https://ylc.org/wp-content/uploads/2018/11/Adoption-Law.pdf>

Sokoloff, B. (1993). Antecedents of american adoption. *The Future of Children*, 3, (pp. 17-25).
Los Altos: Center for the Future of Children, The David and Lucile Packard Foundation.
Retrieved July, 20, 2019 from <https://ylc.org/wp-content/uploads/2018/11/Adoption-Law.pdf>

Table lists the basics provisions of Pennsylvania's adoption laws. (n.d.) Retrieved July, 20, 2019
from <https://statelaws.findlaw.com>

The Adoption Act, Tit. 23 §§2101 to 2910; No. Retrieved July, 20, 2019 from
<http://www.ocfcpcourts.us>